

Комісарова Наталія Вікторівна,
адвокат, м. Запоріжжя,
Круглова Ольга Олександрівна,
кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри цивільного права та
процесу факультету підготовки фахівців
для підрозділів кримінальної поліції
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ПОШИРЕННЯ НЕДОСТОВІРНОЇ ІНФОРМАЦІЇ ЯК СПОСІБ ПОРУШЕННЯ ОСОБИСТИХ НЕМАЙНОВИХ ПРАВ ОСОБИ

Сучасна інформаційно-технологічна епоха характеризується широкими можливостями людини щодо висловлення своєї думки стосовно будь-яких процесів, явищ та особистостей. Однак поряд з додатковими можливостями виникають й додаткові ризики порушення особистих немайнових прав особи шляхом поширення такої інформації. Євроінтеграційні процеси, що запущені у нашій державі, вимагають створення належного середовища для реалізації прав людини та підвищення стандартів їх захисту. Тому важливим є з'ясування меж особи на висловлення своєї думки, ставлення, тлумачення та судження.

Положення ст. 277 Цивільного кодексу України (далі ЦК) свідчать про можливість порушення особистих немайнових прав фізичної особи, таких як право на честь, гідність та ділову репутацію, шляхом поширення *недостовірної* інформації.

Відповідно до вищевказаної норми, фізична особа, що зазнала такого порушення, для їх відновлення набуває 2 види прав:

- 1) право на відповідь (передбачає власні дії);
- 2) право на спростування (передбачає вимогу до заподіювача про вчинення дій ним).

П. 19 Постанови Пленуму Верховного Суду України 27.02.2009 N 1 «Про судову практику у справах про захист гідності та честі фізичної особи, а також ділової репутації фізичної та юридичної особи» зазначено, що «вирішуючи питання про визнання поширеної інформації недостовірною, суди повинні визначати *характер такої інформації* та з'ясувати, чи є вона фактичним твердженням, чи оціночним судженням» [1].

Згідно ч. 2 ст. 30 Закону України «Про інформацію»: «*Ніхто не може бути притягнутий до відповідальності за висловлення оціночних суджень*. Оціночними судженнями, за винятком наклепу, є висловлювання, які не містять фактичних даних, критика, оцінка дій, а також висловлювання, що не можуть бути витлумачені як такі, що містять фактичні дані, зокрема з огляду на характер використання мовностилістичних засобів (вживання гіпербол, алегорій, сатири). Оціночні судження не підлягають спростуванню та

ВПЛИВ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ НА РОЗВИТОК ПРИВАТНИХ ВІДНОСИН
В УКРАЇНІ

доведенню їх правдивості» [2].

Відповідно до п. 19 тієї ж Постанови Пленуму Верховного Суду України «Про судову практику у справах про захист гідності та честі фізичної особи, а також ділової репутації фізичної та юридичної особи», «...не є предметом судового захисту оціночні судження, думки, переконання, критична оцінка певних фактів і недоліків, які, будучи вираженням суб'єктивної думки і поглядів відповідача, не можна перевірити на предмет їх відповідності дійсності (на відміну від перевірки істинності фактів) і спростувати, що відповідає прецедентній судовій практиці Європейського суду з прав людини при тлумаченні положень статті 10 Конвенції»[1].

Відповідно до ст. 10 Конвенції про захист прав і основоположних свобод людини і громадянина, що є частиною національного законодавства України, та практики її застосування Європейським судом з прав людини, оціночні судження ні в якому разі не можуть слугувати підставою юридичної відповідальності [3].

Таким чином, поширення не будь-якої інформації може призвести до притягнення поширювача до юридичної відповідальності, а лише тієї, яка відповідає двом характеристикам:

- 1) є фактичним твердженням (тобто містить фактичні дані);
- 2) є недостовірною (не відповідає дійсності).

Тому на практиці під час захисту особистих немайнових прав особи виникає потреба у з'ясуванні питання: відповідна інформація є оціночним судженням (а значить немає підстав для відповідальності) чи фактичним твердженням з недостовірними даними, що порушує права особи (є підставою для відповідальності). На полеміці щодо даного питання сторони будують свої позиції під час судового розгляду справи.

Однак важливим є те, що суд у своєму рішенні має обґрунтувати чому він вважає певний вислів оціночним судженням. Для цього йому слід давати окремо кожному із висловлювань належну правову оцінку; зазначати якими доказами ці обставини підтверджуються, а якими доказами спростовуються; встановлювати чи наведені обставини існували взагалі; аналізувати чи можливо перевірити їх на предмет відповідності дійсності та чи вони є фактичним твердженням.

Для цього слід визначити чіткі критерії розмежування фактів від оціночних суджень. Наявність фактів можна довести, а правдивість оціночних суджень не можна. Що стосується оціночних суджень, цю вимогу неможливо виконати і вона є порушенням самої свободи поглядів, яка є основною складовою права, гарантованого статтею 10 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (рішення Європейського суду з прав людини у справі «Лінгенс проти Австрії») [4].

Більш того, конкретну фразу потрібно оцінювати лінгвістично, а не просто формально.

Відповідно до Інструкції про призначення та проведення судових

експертиз та експертних досліджень, затвердженої наказом МЮ України від 08.10.1998 № 53/5 (у редакції наказу від 26.12.2012 № 1950/5) лінгвістична експертиза мовлення поділяється на підвиди: лінгвістична експертиза писемного мовлення та лінгвістична експертиза усного мовлення. Об'єктом дослідження лінгвістичної експертизи усного мовлення є продукт мовленнєвої діяльності людини, відображений в усній формі і зафіксований у (відео) фонограмі. При проведенні лінгвістичної експертизи усного мовлення об'єктом експертизи є усний текст, носієм якого має бути фонограма (у вигляді аудіо - або відеозапису) [5].

Відповідно до п.п.2.2.2 цієї ж Інструкції, під час проведення семантичних досліджень вирішуються питання, пов'язані з аналізом змісту мовлення особи (розмови). Орієнтовний перелік питань включає, серед іншого, питання:

- Чи міститься в мовленні особи інформація позитивного або негативного характеру щодо певної фізичної або юридичної особи?

- Чи є висловлювання особи фактичним твердженням або оціночним судженням?

Таким чином, підставою для юридичної відповідальності за поширення інформації, яка на думку позивача, порушує його честь, гідність, ділову репутацію буде лише розповсюдження фактичних тверджень, що не відповідають дійсності і це можна перевірити і довести. Усі інші висловлювання, що не містять фактичних даних, являються оціночними судженнями і способом реалізації свободи поглядів. Однак у будь-якому випадку, суд приймаючи рішення по справі має обґрунтувати свою оцінку інформації, при необхідності навіть спираючись на висновок лінгвістичної експертизи.

Бібліографічні посилання:

1. Постанови Пленуму Верховного Суду України 27.02.2009 N 1 «Про судову практику у справах про захист гідності та честі фізичної особи, а також ділової репутації фізичної та юридичної особи» URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v_001700-09 (дата звернення 14.04.2019)
2. Про інформацію: Закону України від 02.10.1992 № 2657-XII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12> (дата звернення 14.04.2019)
3. Конвенції про захист прав і основоположних свобод людини і громадянина: Конвенція, Міжнародний документ від 04.11.1950 URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004 (дата звернення 14.04.2019)
4. Суд має обґрунтувати чому він вважає певну фразу оціночним судженням (ВС/КЦС у справі № 369/1052/16-ц від 08.05.2018 р.) URL: [https://protocol.ua/ua/verhovniy_sud_sud_mae_obgruntuvati_chomu_vin_vagae_p_evnu_frazu_otsinochnim_sudgennyam_\(vs_ktss_369_1052_16_ts_08_05_2018_ro_ku/](https://protocol.ua/ua/verhovniy_sud_sud_mae_obgruntuvati_chomu_vin_vagae_p_evnu_frazu_otsinochnim_sudgennyam_(vs_ktss_369_1052_16_ts_08_05_2018_ro_ku/) (дата звернення 14.04.2019)

5. Інструкції про призначення та проведення судових експертиз та експертних досліджень, затвердженої наказом МЮ України від 08.10.1998 № 53/5 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0705-98> (дата звернення 14.04.2019)

Костенко Оксана Миколаївна,
адвокат, м. Дніпро,
Ярошенко Артем Сергійович,
кандидат юридичних наук,
старший викладач кафедри
цивільного права та процесу
факультету підготовки фахівців
для підрозділів кримінальної поліції
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ВДОСКОНАЛЕННЯ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЕРЖАВНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ В КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

У сучасній економіці система державних закупівель є обов'язковим, невід'ємним елементом управління і покликана виконувати не лише функції забезпечення суспільних потреб, але і функції державного регулювання економіки. Ефективність ринкового регулювання залежить від наявності стабільного та якісного нормативно-правового забезпечення, сприятливого інвестиційного клімату, розгалуженої ринкової інфраструктури та інших факторів. Крім того, вдосконалення системи управління державними закупівлями з метою ефективного використання бюджетних коштів, забезпечення прозорості розміщення замовлень, розвитку добросовісної конкуренції та запобігання корупції у досліджуваній сфері набуває особливої актуальності в контексті євроінтеграційних прагнень України.

Метою даного дослідження є аналіз та надання рекомендацій щодо вдосконалення нормативно-правового забезпечення державних закупівель.

Основною міжнародною угодою, що регулює здійснення державних закупівель є Угода про державні закупівлі (GPA) від 15.04.1994 року. Україна приєдналася до неї 16.03.2016 року, а 18.05.2016 року дана Угода набрала чинності.

В подальшому в контексті визначення євроінтеграційного вектору України, в тому числі і в сфері публічних закупівель Рада ЄС ухвалила остаточне рішення про укладення Угоди про асоціацію з Україною від імені Європейського Союзу, яка набрала законної сили для України з 1 вересня 2017 року (надалі – Угода).

Варто відзначити, що в преамбулі Угоди Договірні Сторони Договору про